

Granskning

Länsvuxenpsykiatri- kliniken

Ersättningsnivåer till läkare

Region Dalarna

KPMG AB

2021-05-16

Antal sidor 22

Utredning Länsvuxenpsykiatrikliniken.docx

Region Dalarna
Granskning Läns vuxenpsykiatri-kliniken

2021-05-16

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och uppdrag	2
2	Sammanfattning	2
3	Organisation	4
4	Analys	7
4.1	Läkare1 och Läkare2	7
4.2	Beredskap och jour	7
5	Slutsats	19
5.1	Arbetsmiljö	19
5.2	Patientsäkerhet	19
5.3	Resursanvändande	19
5.4	Intern styrning och kontroll	20

1 Bakgrund och uppdrag

Region Dalarna har identifierat orimligt höga ersättningsnivåer för två läkare anställda på psykiatriska kliniken i Säter. Det har medfört att Region Dalarna önskat genomföra en oberoende utredning för att granska huruvida ersättningarna utbetalts enligt avtal och erforderliga underlag.

KPMG har utifrån detta granskat de läkare som erhållit ersättning från kostnadsställe 15011 under 2019, 2020 och första månaderna på 2021. Flertalet intervjuer har genomförts och analys har skett av utbetalda ersättningar i förhållande till anställningsavtal och supporterande underlag. I de fall det varit påkallat har även bisyssla granskats.

2 Sammanfattning

Vår sammanfattande bedömning är att Hälso- och sjukvårdsnämnden brustit i sin interna styrning och kontroll. Detta trots att frågeställningar kring läkares ersättning för jour och beredskap inom rättspsykiatri har förekommit sedan lång tid tillbaka. Vi finner det anmärkningsvärt att det inte åtgärdats. Vi anser att den interna kontrollen är bristande inom följande områden.

Arbetsmiljö

- Den psykiatriska kliniken i Säter frångår arbetstidslagens syfte att värna den enskildes hälsa genom att regelbundet minska veckovilan för flera av sina specialistläkare.
- Kliniken arbetar inte i linje med de lokala bestämmelserna kring att begränsa övertidsuttaget och att jourarbetet ska fördelas så jämt som möjligt mellan arbetstagarna.

Risk för försämrad patientsäkerhet

- Genom att läkare i vissa fall inte erhåller den dygns- och veckovila som lagar och avtal reglerar finns en risk för att patientsäkerheten försämras om ansvarig läkare inte getts möjlighet till vila och återhämtning.
- Rådande arbetsfördelning riskerar att försämma möjligheterna för ST-läkarna att tillgodogöra sig erforderlig erfarenhet under sin utbildning vilket på sikt kan påverka kvaliteten i verksamheten.

Ineffektivt resursanvändande

- Vi uppfattar det som att individer inom kliniken använder sin ställning och arbetsroll i syfte att själv skaffa sig fördelar vid schemaläggning. Kostnaden för jourersättning blir högre för regionen än den skulle varit om mindre kostsamma resurser använts i större utsträckning än som görs idag. Detta gäller framförallt primärjour.

Bristande intern styrning och kontroll

- KPMGs analys över de senaste tre åren visar att läkarna har rapporterat korta (få minuter) men ofta förekommande störningar jämnt fördelat över dygnets alla timmar. Regionen har idag inget tillfredsställande sätt att kontrollera huruvida

Region Dalarna
Granskning Läns vuxenpsykiatri-kliniken

2021-05-16

de störningar som läkarna rapporterar och ersätts för överensstämmer med verkliga störningar. Utredningen har därför inte kunnat verifiera och bekräfta dessa störningar då regionen inte haft möjlighet att tillhandahålla oss material som styrker omfattningen på störningarna.

- Vi kan konstatera att tvärtemot avtalsuppmeningen, att fördela verksamhetens resurser jämt över arbetstagarna, står Läkare1 ensam för 27 % av all kontant ersättning som betalats ut för jour och beredskap under januari och februari 2021. Det är även Läkare1 som ensam ansvarar för schemalaggningsen av jour och beredskap, vilket tyder på en bristande intern kontroll av att regler och riktlinjer efterföljs.

3 Organisation

Idag finns två psykiatriska kliniker i Säter – Rättspsykiatri och Allmänpsykiatri med en jourmottagning (psykakuten) – samt en ECT-enhet som bemannas med anestesiläkare från Falun. I Falun finns också Allmänpsykiatri med totalt 28 vårdplatser varav hälften är till beroendevård. För att garantera heldygnsvård för dessa patienter bemannar psykiatriläkare två jourlistor, en jourlista för Säter och en jourlista för Falun. Varje lista är uppdelad på primärjour och bakjour.

Primärjour bemannas oftast av en läkare som är på plats på vårdinrättningen. Läkaren nås av sköterskorna via sökare.

Bakjour bemannas oftast av en läkare som är i sitt eget hem och som inom en skälig tid kan förflytta sig till vårdinrättningen om det uppstår behov.

3.1.1 Förklaring titlar

ST-läkare (Specialiseringstjänstgöring) - Efter AT-tjänstgöring är slutförd är läkaren legitimerad läkare och har då möjlighet att söka en ST-tjänst. Under en ST-tjänstgöring är läkaren anställd av respektive klinik och arbetar i början med lite enklare saker, men gradvis ökar ansvaret. En ST-tjänstgöring är minst fem år. Efter 18 månader av tjänstgöringstiden som ST-läkare inom psykiatri finns möjlighet för specialistläkare att delegera vissa specialistbeslut till ST-läkaren, som då får fatta dessa beslut själv så som till exempel bältesläggning. Flera av ST-läkarna på Säter och Falun har idag sådan delegering. ST-tjänsten behöver innehålla vissa olika moment bland annat jour och beredskap.

Specialistläkare – Efter avslutad ST-tjänstgöring är läkaren färdig specialistläkare.

3.1.2 Styrande regelverk och dokument

Läkarnas arbetstid regleras både i lag och avtal men det finns även utrymme för både individuella och lokala lösningar. Ordinarie arbetstid vid heltidsanställning uppgår till 40 timmar i genomsnitt per helgfri vecka. Ordinarie arbetstid kan förläggas vardagar mellan 07.00 och 21.00 och arbetsgivaren har ansvar för att anpassa resurserna till verksamhetens krav så att normal verksamhet ryms inom ordinarie arbetstid.

Arbetstagare ska enligt arbetstidslagen ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila per 24-timmarsperiod, och 36 timmars sammanhängande veckovila per sjudagarsperiod.

3.1.3 Specialbestämmelser för läkare för att bemanna jour och beredskap

I lokalt avtal mellan Landstinget Dalarna och Dalarnas Läkarförening, daterat 2009-05-28 (i lydelse från 2015-10-01), regleras frågor om arbetstid.

I detta avtal överenskommes att dygnsvilan kan förkortas till 8 timmar i samband med beredskapstjänstgöring. I avtalet står vidare under anmärkning att parterna är medvetna om att detta i undantagsfall inte är möjligt att uppfylla. Arbetstagare kan skriftligt anmäla intresse av att undantas från första stycket i "Anmärkning". Överenskommelse om sådant undantag skall tecknas skriftligt.

2021-05-16

I avtalet står det vidare att ”Bestämmelserna i AB § 13 mom 7 gör det möjligt att vid tillfällig avvikelse minska veckovilan till 24 timmar. I dessa fall skall arbetstagare dock i normalfallet planeras veckovila som sammanhängande är minst 72 timmar räknat på en 2-veckorsperiod.”

Beredskap som berör Säter och Faluns psykiatri är beredskap A.

Beredskap A - I bostaden eller på annan plats utom arbetsstället på vilken läkaren kan nås med telefon och från vilken läkaren snabbt kan nå arbetsplatsen

Parterna ska aktivt verka för att begränsa övertidsuttaget och att jourarbetet fördelas så jämt som möjligt mellan arbetstagarna.

1. Kollektivavtal kan tecknas för uttag mer än 200 timmar övertid per år, dock högst 416 timmar.
2. Jourtid får tas ut med mer än 48 timmar under fyra veckor eller 50 timmar under en kalendermånad¹.
3. Som övertid räknas inte aktivt arbete under jour eller beredskap, som kompenseras med ledighet senast tre månader efter intjänandemånadens utgång.
4. Den totala övertiden² får aldrig överstiga 416 timmar/år

3.1.4 Ersättning för jour och beredskap

I avtalet regleras att för jour och beredskap utges kompensation med följande andelar av den tid under vilken läkaren inte fullgör arbete.

	kl. 07.00 vardag före sön- och helgdag till kl. 07.00 vardag efter sön- och helgdag annan tid	Annan tid
Där läkaren ålagts Beredskap A	0,25	0,15

3.1.5 Arbetad tid

I avtalet regleras att för arbetad tid under jour och beredskap utges kompensation med följande andelar av den arbetade tiden.

	kl 00:00-24:00 på helgdag kl 13:00-24:00 dag före helgdag kl 16:00 på fredag till kl 24:00 på söndag kl 00:00-07:00 samt kl 19:00-24:00 på vardag	kl. 07.00–13.00 på dag före sön- och helgdag samt på vardag kl. 21.00–24.00	Annan tid
Arbete som fullgjorts	2	1,5	1

Påbörjad halvtimme ska anses som fullgjord halvtimme. En läkare som fullgör beredskap tillgodoräknas dock minst en timme för varje inkallelse till sjukhuset. Restid

¹ Sådant uttag ska rapporteras till Dalarnas läkarförening

² Inklusivt internstafett, extra jourer eller extra arbetsuppgifter.

2021-05-16

till och från arbetsstället kompenseras som arbetad tid enligt ovanstående, men utgör inte arbetstid enligt arbetstidslagen.

Kompensation för arbetad tid under jour och beredskap kan utges som ledighet eller kontant ersättning enligt arbetsgivarens beslut efter samråd med arbetstagararen. Vid kontant ersättning utges 1/137 av månadslönen per intjänad timme för tid enligt ovanstående andelsberäkning.

3.1.6 Fördelning ersättningsmodell

I den ansökan som fylls i för att göra avsteg från läkares ersättning för jour och beredskap står att ersättning *"enligt huvudregel ersättas med minst 70 % ledighet. Maximalt 30 % av intjänad jour och beredskap får tas ut i ekonomisk ersättning"*.

Vid situationer där avsteg avser en högre grad av kompensation i ledighet, jämfört med huvudregeln (d.v.s. mer än 70 %) alternativt högre än tidigare beslutat avsteg, sker godkännande direkt av verksamhetschefen.

Avsteg från huvudregeln till ökad andel ekonomisk ersättning initieras via budgetprocess inför beslut av förvaltningschef. Avstegsnivån bör planeras långsiktigt, 6 månader upp till 1 år i förväg.

4 Analys

KPMG har tagit del av underlag från Region Dalarnas lönesystem Heroma på över drygt 120 läkare som någon gång under 2020 registrerat tid på kostnadsställe 15011, Läkare Länsvuxenpsyk Säter och Falun. Alla dessa 120 läkare har inte fast placering inom Säter och Falun utan har endast vid något tillfälle förlagt tid där under åren. KPMG har initialt gjort en övergripande analys av de 120 läkarnas jour och beredskapstider och har därefter begränsat granskningen till de 25 läkare som står på kostnadsställets egen telefonlista.

Listorna KPMG tagit del av innehåller Löneposter för 2018-2021, komp och tjänsteuppdrag för 2019-2021 samt registrerad arbetad tid fördelat över dygnet för åren 2019-2021. De läkarkategori-benämningar³ som ingår i listan är

Chefsläkare	3st
Överläkare	12st
Underläkare ST	22st

4.1 Läkare1 och Läkare2

Granskningen har ringat in de två läkare som Region Dalarna själva har identifierat som de som haft orimligt höga ersättningsnivåer vad gäller jour och beredskap. Läkarna benämns fortsättningsvis som Läkare1 och Läkare2. Läkare1 är den läkare som lägger jour- och beredskapsschemat och Läkare2 arbetar till vardags på samma klinik som Läkare1.

4.2 Beredskap och jour

KPMG har jämfört det underlag som visar antal minuter registrerad arbetstid per timme mot underlaget som visar arbetad jour, beredskapskomp, dvs den tid som läkarna får ersättning för. Till exempel om en läkare registrerar 2 minuter per halvtimme under en timme på natten får de ersättning motsvarande 2 timmars ersättning för den tiden. Den tiden de får som ersättning genererar två lönearter. Löneart 3225 Ers arb tid/bundenhet, som är kontant utbetalning och löneart 3293 Arbtid/bundenh ledig som läkarna får ta ut som betald ledighet. Tidkoderna redovisas på löneunderlaget som genereras månaden efter arbetad jour och beredskapstid och kostnadsbokförs på kliniken i slutet av den månaden och går in som kompsaldo. Som grundregel fördelas tiden 30/70 mellan de två koderna där uttag i pengar är 30% och tid som 70%, men avvikelser på individnivå kan göras.

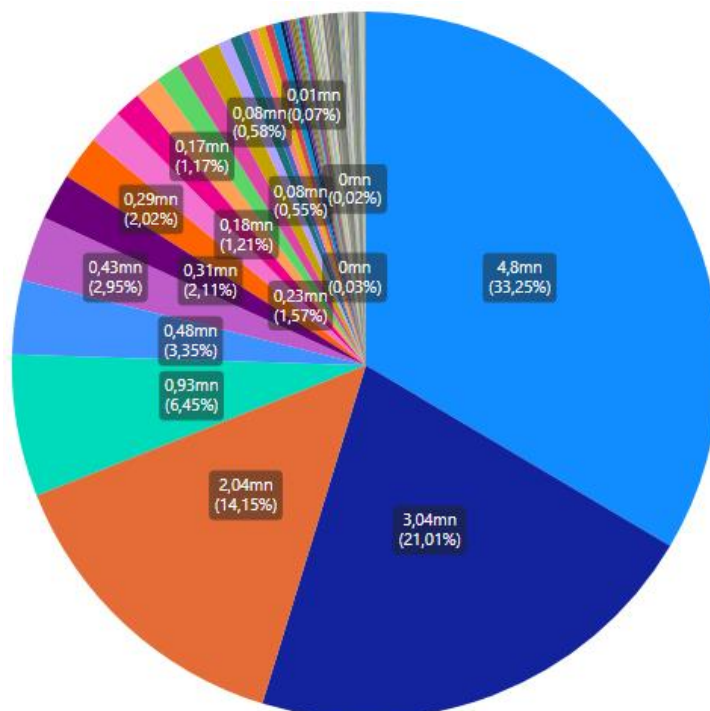
4.2.1 Fördelning mellan läkare löneart 3225 Ers arb tid/bundenhet, som är kontant

Grafen nedan visar den del av jour-, och beredskapsersättningen som betalas ut som kontant ersättning fördelat per läkare för åren 2018, 2019, 2020 och de två första månaderna under 2021. Analysen visar att en av läkarna själv står för 33% av all

³ Vissa läkare har registrerat tid under flera kategoribenämningar och ingår därför med sitt namn flera gånger.

2021-05-16

utbetald ersättning för jour och beredskap för de åren. Tre av läkarna står tillsammans för 68,41% av all ersättning som betalats ut.

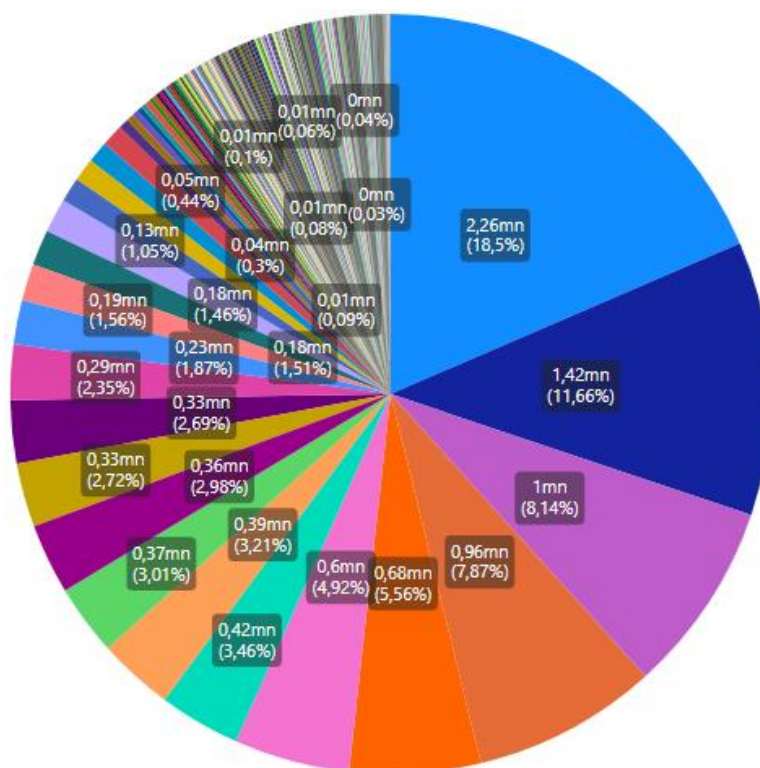

Tabellen nedan visar fördelning år för år för Läkare1 (totalt 33,25%) och Läkare2 (totalt 21,01%) enligt samma förutsättningar som ovan.

År	Läkare1	Läkare2
2018	36%	25%
2019	35%	20%
2020	31%	20%
2021	27%	17%

4.2.2 Fördelning mellan läkare löneart 3293, kompensation som betald ledighet

Grafen nedan visar tidkod 3293 uppdelat per läkare fördelat på åren 2018, 2019, 2020 och de första två månaderna av 2021. Kod 3293 är kostnaden för regionen (exkl. PO-pålägg) baserat på tid som läkarna får ta ut som betald ledig tid som kompensation för ersättning under jour eller beredskapstid.

Enligt huvudregeln ska 70% av ersättningen registreras automatiskt på tidkod 3293, kompensation som betald ledighet. Fem av läkarna som ingår i grafen ovan har genom avtal istället endast 30% av ersättningen som tidskompensation. Ändå är det två av dessa läkare som har totalt störst procentuell andel av tidsersättningen.

Tabellen nedan visar fördelning år för år för Läkare1 och Läkare2 enligt samma förutsättningar som ovan.

År	Läkare1	Läkare2
2018	23%	16%
2019	19%	11%
2020	16%	10%
2021	14%	9%

Läkare1 som står för 18,5% av tidskompensationen i diagrammet ovan är anställd med 100% sysselsättning som specialistläkare inom regionen. Däremot tar Läkare1 regelbundet betald ledighet torsdag eftermiddag genom att då använda sig av sin tidskompensation. Under sin betalda ledighet arbetar Läkare1 istället för sitt eget företag som konsult på ett behandlingshem.

4.2.3 Avsteg från 70/30

Enligt huvudregeln ska fördelningen mellan ersättningen för jour och beredskap vara 70% tidkod 3293 som avser komptid och som ersätts med ledig tid och 30% på tidkod 3225 som är komptid som den anställde får ut i lön. Grafen nedan visar fördelningen mellan tidkod 3293, kompensation som betald ledighet och 3225, kompensation i form

2021-05-16

År	Värde MKR	Läkare1 (VärdeMKR)	Läkare2 (VärdeMKR)
2018	Pengar	1,37	0,94
	Tid	0,64	0,44
2019	Pengar	1,58	0,93
	Tid	0,74	0,43
2020	Pengar	1,57	1,07
	Tid	0,74	0,5
2021	Pengar	0,28	0,18
	Tid	0,13	0,08

4.2.4 Registrerad arbetad tid jämfört med antal tid i lönesystemet

Som tidigare förklarats under stycke 4.1 är det skillnad på registrerad arbetad tid och antal timmar som genereras i lönesystemet. Exempelvis om en läkare registrerar 2 minuter arbetad tid per halvtimme under en timme på natten får läkaren motsvarande 2 timmar ersättning för den tiden.

KPMG har jämfört registrerad arbetad tid för januari 2021 och jämfört den mot antal timmar genererade i lönesystemet för samma tid. Dvs det som sedan ersattes i kontanter och kompensationstid i februari 2021.

Nedan visas de 20 läkare som registrerat arbetad tid under tiden de haft jour eller beredskap under januari 2021. Vid intervjuer har framgått att Säter skapat en egen inofficiell rutin att ST-läkare endast har rätt till primärjourspass på fredagar. Vi har fått information om att när dessa arbetspass släpps för bokning gäller det för ST-läkarna att vara snabba på att boka in sig om de ska få några jourpass. Andra dagar är internt vikta åt specifika specialister. En av anledningarna till detta uttrycks som att det är tyngre att vara bakjour åt en ST-läkare, som har primärjour, än för en specialist då ST-läkarna oftare efterfrågar support från bakjouren. Bakjouren behöver även åka till arbetsplatsen oftare än om en specialist är primärjour. En annan anledning uppges att vid tvångsvård krävs "två-läkarbedömning" och att beslutet måste tas av två specialister. Vi har dock fått uppgift om att ett sådant beslut kan tas av erfaren ST-läkare som fått delegation. Vid intervjuerna uppges dock att den typen av beslut inte är vanligt förekommande då patienterna som inkommer under tvångsvård ofta har en bedömning med sig redan från en specialist.

En annan förklaring som lyfts har varit att ST-läkarna inte bör ha jour på Säter då de har en annan tillfällig placering (till exempel på en vårdcentral) under ett utbildningsblock. Detta för att de då skulle vara trötta under dagen på den andra placeringen och inte kunna tillgodose sig den utbildningen. Det uppges också att många ST-läkare har en familjesituation (till exempel med små barn) som gör att de ser det som en fördel att inte behöva arbeta mycket jourtid vilket skulle göra det lättare att rekrytera ST-läkare. Vid intervjuer framgår att den uppfattningen inte delas av alla ST-läkare och att det även genomförts möten bland ST-läkarna för att lyfta problemet med att de får för få tillfällen att arbeta jour under tiden då de är placerade inom psykiatri.

Tabellen är sorterad efter lägst procent registrerad arbetad tid jämfört mot ersatta antal timmar. De 12 första raderna avser olika specialistläkare. Rad 13 avser första ST-läkaren.

Rad	Läkare	Arbetad tid	Ersatta timmar	Arbetade/ersatta timmar
1	Läkare2	21,25	189,84	11,19%
2	Läkare1	41,68	259,15	16,08%
3		8,65	34,66	24,96%
4		13,33	53,3	25,01%
5		46	183,46	25,07%
6		13,75	54,76	25,11%
7		6	17,55	34,19%
8		3,82	10,93	34,95%
9		18,16666667	50,03	36,31%
10		13,95	37,22	37,48%
11		32,82	77,25	42,49%
12		48,5	111,54	43,48%
13		38,6	86,42	44,67%
14		25,58	55,63	45,98%
15		62,08333333	130,68	47,51%
16		26,85	56,24	47,74%
17		15,75	32,13	49,02%
18		16,25	33	49,24%
19		33,55	66,5	50,45%
20		13,5	14,26	94,67%

Tabellen visar inte antal timmar en läkare varit schemalagd på jour eller beredskap utan då de under den schemalagda jour eller beredskap registrerat en störning som då genererat en högre ersättning än den schablonersättning en ostörd jour eller beredskap ger. Beroende på när på dygnet störningen registrerats genererar den olika hög ersättning i tid. Störningar behöver inte registreras i tidrapporteringsystemet då den faktiskt uppstår utan efterregistrering i systemet är möjlig.

Tabellen nedan visar total tid för de 20 läkare som arbetade under jour eller beredskap januari 2021.

Arbetad tid	Ersatta timmar	Arbetade/ersatta timmar	Antal heltidstjänster
500,08	1 554,55	32,17%	10,2

Som går att utläsa ovan var värdet på registrerad tid 1 554 antal timmar som sedan ersatts som tid eller pengar till respektive läkare. Timmarna motsvarar 10,2 heltidstjänster⁴. Den registrerade arbetstiden på 500 timmar som ligger till grund för de 1 554 antal timmar går i dag inte att kontrollera då regionen inte har något kontrollsystem för det. Regionen bör överväga om detta är en kostnadseffektiv arbetsmodell.

Läkare1 är den läkare med högst antal timmar för januari. Läkare1 har erhållit 259,15 timmar i ersättning för jour och beredskap. Ersättningen för jour och beredskap är

⁴ Januari 2021 bestod av 19 arbetsdagar och arbetstimmar 152 h.
Utredning Länsvuxenpsykiatrikliniken.docx

2021-05-16

därmed 1,7 gånger så hög i januari 2021 som läkarens grundtimmar för heltid på 152 timmar.

Läkare1 är även den läkare som på betald arbetstid är ledig från sin tjänst varje torsdag eftermiddag för att arbeta i sitt eget företag. Det här gör att även om Läkare1 arbetar 100% så har läkaren en faktisk planerad tjänstgöring på endast 90%.

Att två av läkarna har så stor skillnad mellan arbetad tid och utbetalda antal timmar beror främst på att de regelbundet registrerat få minuter arbetad tid vid varje störning spritt över hela dygnet. Fyra minuters störning fördelat två minuter per halvtimme under natten genererar som tidigare förklarats två antal timmar i utbetald tid. Intervjuer med läkarna i Säter avseende störningar under jour och beredskap visar en samsyn kring att de flesta störningar sker under kvällen och förnatten. Under själva natten är det väldigt sällan primärjouren behöver störa bakjouren. Dock ska nämnas att bakjouren även störs av andra avdelningar och regioner även fast dessa samtal egentligen ska gå genom primärjouren. Dessa samtal från andra avdelningar och regioner sker oftast inte heller nattetid då dessa främst handlar om att ge råd över telefon.

4.2.5 Störningar under jour och beredskap

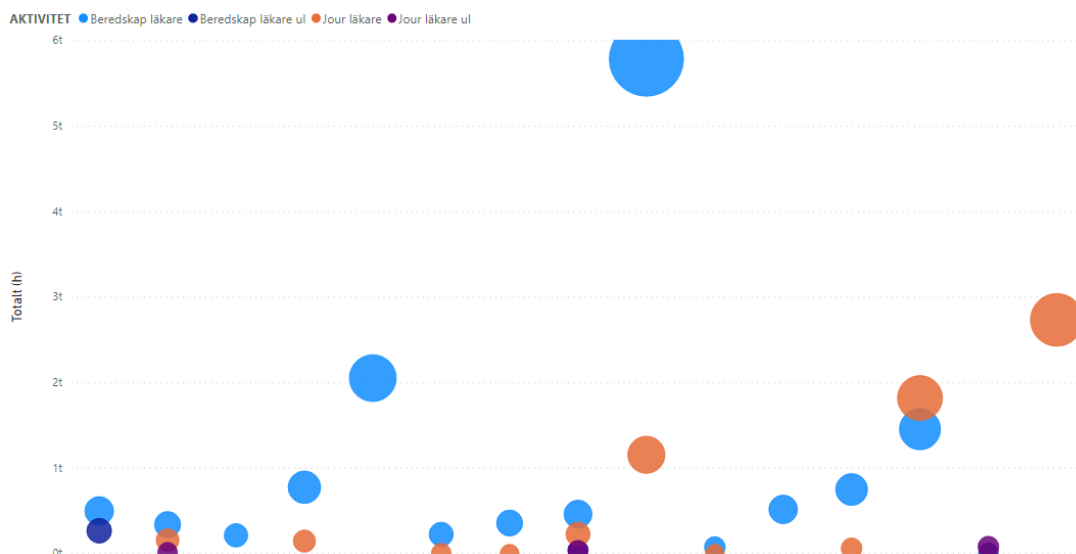
Störningar inkommer på flera olika sätt till jouren och det är både primärjouren och bakjouren som kan motta dessa störningar. Det kan inkomma störningar från sjuksköterskor på de egna avdelningarna och psykakuten. Bakjouren kan även bli störd av primärjouren och det kan också inkomma störningar från andra avdelningar eller akuten, från andra regioner och polisen. Vissa andra avdelningar ringer även bakjouren direkt utan att gå via primärjouren. Läkarna registrerar tiden för störningarna i sina tidrapporter. Det finns ingen ytterligare registrering än tidsåtgång som förtydligar från vem störningen inkommit eller vad den avsåg. Vi har efterfrågat uppgifter för att kunna verifiera de störningar som registrerats, till exempel genom telefonlistor, men har fått svaret att det inte går att få ut en samtalsspecifikation på mobilabonnemang. Det går endast att se ringda samtal och inte inkommande trafik. Operatören "mörkar" dessutom delar av numret eftersom det krävs en polisanmälan för att få ut fullständiga samtalslistor.

Primärjouren använder en personsökare där de mottar störningar från sköterskor från de avdelningar som delar på jouren. Vid förfrågan om att få ut historik från dessa har vi fått svaret att det inte går att få fram kallingen till sökaren. Under vecka 6, 2021 gjordes manuella mätningar av störningar till de läkare som haft jour och beredskap genom att sköterskorna skrev upp noteringar i manuella listor som låg utlagda på avdelningarna. Uppgifterna på dessa var knapphändiga, texter som "konsultation läkare", "sökning läkare", "patient", "Pat besök" samt kryss om det är fysiskt läkarbesök eller telefonsamtal. Det saknas uppgift om det är primärjour eller bakjour som störs samt vilken läkare som blivit störd. Det saknas även uppgift kring vem som stört läkaren och därför går det inte att kontrollera i efterhand. Dessa ovan nämnda kriterier gör att det idag inte finns något tillförlitligt sätt att kontrollera de störningar läkarna registrerar i tidrapporteringen.

2021-05-16

4.2.6 Schemalagd jour och beredskap

Nedan graf visar fördelningen mellan de femton läkarna som varit schemalagda på mest jour eller beredskap under åren 2019, 2020 samt två månader under 2021. Ju större och högre bubbla ju oftare har den läkaren varit schemalagd på beredskap eller jour. Y-axeln visar totalt antal timmar och X-axeln visar de olika läkarna.

Som grafen visar är det Läkare1 som utmärker sig som den som oftast varit schemalagd på beredskap. Det är även Läkare1 som självständigt ansvarar för att lägga journalschemat för Säter och Falun.

4.2.7 Bemanning jour och beredskap

KPMG har tagit del av ett journalschema för Säter och ett för Falun för tiden 1 januari 2021 till 8 mars 2021. Totalt 67 dagar.

På Säter finns det finns fyra jour och beredskapspass per dygn.

Primärjour dag 8-16.30	Primärjour natt 16.30-8	Bakjour dag 8-16.30	Bakjour natt 16.30-8

På Falun finns det sju jourpass och beredskapspass per dygn. Bakjour A är kvällspass och Bakjour B är nattpass

Helgjour 11.00-18.00	Bakjour A vard. 16.30-20 Helg 9-18	Bakjour B vard. 20-08 Helg 18-9	Avd 65 8-16.30	Kvällsjour 16.30-20	Konsult 8- 16.30	Konsult 8.16

Den läkare som är mest bemannad på jour bemannar sig både på Säter och Falun, övriga läkare är bemannade enbart på den ena.

På jourlistan över Säter respektive Falun är det sju specialister som förekommer på flest pass. Både på journalschemat för Säter och Falun är det Läkare1, den dyraste resursen, som förekommer på flest pass. 55 pass på Säter och 33 pass på Faluns jourlista.

Region Dalarna

Granskning Länsvuxenpsykiatri-kliniken

2021-05-16

Vi noterar även att bakjouren bemannas även om primärjouren är bemannad med en specialist. På både Sätters och Faluns journalschema är det vanligare att det är två specialister som arbetar jour samtidigt än att det är en ST-läkare och en specialist som arbetar tillsammans.

Tabellen nedan visar fördelning av pass över de nio läkare med flest pass på journalschemat under den granskade perioden.

Sätters jourlista

Titel	Antal pass
Läkare1	55
Specialistläkare	36
Läkare2	29
Specialistläkare	26
Specialistläkare	22
Specialistläkare	15
Specialistläkare	13
ST-läkare	12
Specialistläkare	9

Faluns jourlista

Titel	Pass
Läkare1	33
Specialistläkare	24
Specialistläkare	22
Specialistläkare	19
Specialistläkare	14
Specialistläkare	13
Specialistläkare	12

4.2.8 Arbetstid sett över dygn

KPMG har kontrollerat registreringarna av störningar fördelat över dygnet för de två läkare som rapporterat minst registrerad arbetstid men flest antal ersatta timmar under tiden 3 januari till 3 mars 2021.

Läkare1 är den läkare som med ensamt ansvar planerar jour och beredskapsschema för alla läkarna. Läkare1 är också den mest seniora och dyraste resursen på Säter. Vid 32 tillfällen har den läkaren lagt en återkommande registrerad störning på jouren om 60 minuter mellan kl. 7-8.

Under tiden 10 januari och 22 januari 2021 har Läkare1 inte ett helt dygn utan registrerade störningar om minst 5 av dygnets 24 timmar. Störningarna fortsätter på ungefär samma vis under hela den tid vi kontrollerat och det ser även likadant ut under 2019 och 2020.

Nedan tabell visar registrerade arbetsperioder för Läkare1 under tiden 10 januari till 17 januari 2021

Region Dalarna
Granskning Läsvuxenpsykiatri-kliniken

2021-05-16

2021-05-16

Bakjour B Falun	Bakjour Säter	Primärjour Säter	Veckodag	Datum	Kommentar
18-09	08-08		söndag	2021-01-10	2 min registrerad störning varje timme mellan kl. 11-14 & 15-23
20-08	16.30-08		måndag	2021-01-11	2 min störning varje timme mellan 00-02, 5 min störning 06-07 samt 60 minuters störning mellan 07-08. Därefter en hel arbetsdag mellan 08.00-16.30. Sedan 2 min störning per timme mellan 19-23.
		16.30-08	tisdag	2021-01-12	5 min varje timme mellan kl. 06-07 och 60 minuter störning kl. 07-08. Sedan en hel arbetsdag mellan 08.00-16.30 för att sedan 16.30-17 direkt registrera en störning om 30 minuter jourpass. Störningar om mellan 5 och 25 minuter varje timme mellan 17.00 och 24.00.
20-08	16.30-08		onsdag	2021-01-13	Störningar på mellan 60 och 10 minuter per timme mellan 00-02 samt 03-08. Efter en hel ordinarie arbetsdag mellan klockan 08.00-16.30. Sedan störningar om 2 min per timme mellan 18-20 samt 21-23.
20-08	16.30-08		torsdag	2021-01-14	5 min mellan 06-07 samt 60 min mellan 07 och 08. Efter vanliga tjänstgöring mellan 08-12.30. Därefter kompensationsledig mellan 13-16.30. Enligt uppgifter är det under torsdagseftermiddagar för att arbeta som konsult för sitt eget företag åt ett behandlingshem. Efter 16.30 åter störningar om 2 min per timme mellan 18-20 samt 21-23.
			fredag	2021-01-15	10 minuters störning mellan 07-08 och arbetar därefter en hel arbetsdag mellan 08-16.30
18-09	08-08		lördag	2021-01-16	2 min störningar per timme mellan 09-11 samt 17-18 och 19-22
		08-08	söndag	2021-01-17	störning om 2 min per timme mellan 01-02 och 07-08. Efter det primärjour på söndagen från 08 på morgonen och 24 timmar framåt med störningar i princip varje timme, sedan fortsätter arbetsveckan.

Läkare2 är den läkare som rapporterat minst arbetat tid jämfört mot ersatta timmar. Endast 11,19% av den totala ersatta tiden har den läkaren registrerat arbete. Vid kontroll av registreringarna av störningar fördelat över dygnet ser det ut som störningarna är schablonmässigt utlagda över dygnets alla timmar med mellan fem och 10 minuters störningar varje timme.

2021-05-16

Bakjour Säter	Primär-jour Säter	Veckodag	Datum	Kommentar
	16,30-08	Torsdag	2021-01-07	Arbets tid 06-16.30 sedan 10 min störning varje timme mellan 17-23 och 5 min störning 23-24
			2021-01-08	5 min störning varje timme mellan 00-02, 10 min störning 02-03 samt 04-08. Därefter en arbetsdag mellan 08.00-13.15.
	08-08'		2021-01-09	10 min störning varje timme mellan kl. 08-23 samt 5 min 23-24.
			2021-01-10	Störningar på mellan 5 och 10 minuter per timme mellan 01-08.
08-16,30	16,30-08		2021-01-11	Vanliga tjänstgöring mellan 06-16.30. Därefter störningar om 10 min per timme mellan 16.30-24
			2021-01-12	Störningar på mellan 5 och 15 minuter per timme mellan 00-08. Därefter en arbetsdag mellan 08-15,15
			2021-01-13	Betald forskningstid i Uppsala mellan 08-16,30
			2021-01-14	Arbets tid mellan 06-15,12

Läkare2 har även en dag i veckan betald tid från regionen för forskartid i Uppsala.

4.2.9 Betald studietid varje vecka

Under våren 2021 har de färdiga specialistläkarna även beviljats fyra timmar studier i veckan med bibehållen lön. Verksamhetschefen förklarar att läkarna har 4 timmar/vecka för att kunna hålla sig uppdaterade på nyheter inom psykiatrisk vård och liknande. Vid kontroll med en annan specialistläkare från en annan region säger denne att specialister inte bör ha behov av att ha någon sådan tid utan att det är endast ST-läkare som ska ha det.

4.2.10 Övrigt kring Läkare1

I följande stycke redogörs för övriga uppgifter som framkommit om Läkare1 under utredningen. Vid kontroll med Skatteverket kan KPMG konstatera att Läkare1 under de senaste fem åren haft en beskattningsbar årlig inkomst omkring 3,2 - 3,8 miljoner kronor. Av det är tjänsteinkomsten 3 - 3,5 miljoner kronor. Utöver det har Läkare1 en näringsverksamhet genom sin bisyssla som årligen inbringar 235 000 - 298 000 kr. Läkare1s grundlön för dessa år har varit omkring 1-1,2 miljoner. Kostnaden för regionen har genom jour-och beredskap samt betald kompensationstid varit två gånger så hög som kostnaden för läkarens grundlön. Läkare1 har betalt från regionen för 100% tjänstgöring men genom betald kompensationstid arbetar läkaren aldrig mer än 90%. På sin betalda ledighet arbetar läkaren som konsult i sitt eget företag på ett behandlingshem. Läkare1 har en godkänd bisyssla som förnyades av regionen 2021-01-01 och löper fram till 2024-08-31. Utöver det har Läkare1 betald studietid fyra timmar i veckan. Nyligen har även läkaren inkommit med en förfrågan kring att få

2021-05-16

arbeta på distans från sitt hem under fredagar med telefonrådgivning, läkarbemanning, planering, mailhantering samt att stötta kollegor samt ST-läkare.

5 Slutsats

5.1 Arbetsmiljö

Arbetstidslagen är en skyddslagstiftning vars syfte är att värna den enskildes hälsa. Det är därför viktigt att arbetstidsförläggning sker med regelbundna viloperioder för att bidra till att en god hälsa kan bibehållas under hela arbetslivet. KPMG kan konstatera att region Dalarna och psykiatriska kliniken i Säter vanemässigt frångår arbetstidslagen syfte. Läkare frångår varje vecka huvudregeln om 11 timmars sammanhängande dygnsvila per 24 timmarperiod och även 36 timmars sammanhängandevila per sjudagarsperiod. Det här kan inte anses vara en bra arbetsplanering vare sig ur den enskilde läkarens arbetsmiljö och hälsa.

Enligt bestämmelserna är det möjligt att vid tillfälliga avvikelser minska veckovilan till 24 timmar. KPMGs granskning för tiden 2019, 2020 och 2021 visar tydligt att det inte endast är vid tillfälliga händelser veckovilan minskas. Dessutom frångås även 24 timmarsregeln med flera veckor i sträck.

I de lokala bestämmelserna för regionen står det tydligt att alla parter aktivt ska verka för att begränsa overtidsuttaget och att jourarbetet ska fördelas så jämt som möjligt mellan arbetstagarna. Här ser KPMG en uppenbar brist både i det jourschema som granskats men även genom intervjuer med medarbetare. Att ST-läkare uttrycker en stress i att missa jour och beredskapspass om de inte bevakar datorn när fredagspassen släpps samt att flera ST-läkare helt blivit utan jourpass vissa månader visar tydligt att det finns en snedfördelning. Att påstå att ST-läkare själva uttryckt en önskan att få avstå jourpass kan helt lämnas utan hänseende efter det som framgått vid flertalet intervjuer KPMG genomfört. Det beskrivs att det finns kulturella regler som vanemässigt reglerar vilka som kan bemanna sig på de jourpass som finns.

5.2 Patientsäkerhet

Vi ser också att det finns en risk för bristande patientsäkerhet då vissa läkare regelbundet bryter mot de lagstadgade reglerna om dygns- och veckovila. Vi menar att det här finns en uppenbar risk för att misstag begås av ansvarig läkare på grund av trötthet.

Vi ser också att det finns en risk att brist på jourpass gör att de ST-läkare som är under utbildning därmed inte får rätt möjlighet till den kunskap och erfarenhet som krävs för sin blivande yrkesroll.

5.3 Resursanvändande

Idag bemannas tiden innan 08.00 och efter 16.30 på vardagar och hela helgerna med jourläkare. Regionen bör utreda om det här är det mest kostnadseffektiva arbetssättet att lösa den bemanningen på.

Att det även är Läkare1 som ansvarar för schemaläggningen som bemannar sig själv på en så stor del av passen anser vi tyder på en vilja att själv bereda sig fördelar

2021-05-16

jämtemot de läkare som står i beroendeställning till denne. Att inte använda ST-läkare i större utsträckning för att bemanna primärjouren kan inte anses vara kostnadseffektivt att använda resurserna.

De läkare som i störst utsträckning är de som bemannar sig på jourpass har alla även fått avsteg från huvudregeln avseende 30/70 regeln kring ersättning i tid och pengar. Förklaringen KPMG fått från verksamhetschefen är att det är enda sättet att undvika att använda stafettläkare. Med anledning av det som tidigare lyfts upp kring ST-läkare som inte får jourpass anser KPMG att förnyad översyn bör göras även kring den här punkten.

Att verksamhetens resurser inte fördelas så jämt som möjligt mellan arbetstagarna visas även tydligt i den redovisning per löneart som KPMG gjort. Tre av verksamhetens läkare står för 68,47% av all ersättning som betalats ut i kontant ersättning för åren 2020. Även när kontroll görs år för år ser siffrorna ungefär likadana ut och redan de två första månaderna på 2021 står Läkare1 för 27% av all kontant ersättning som betalats ut som ersättning för jour och beredskap till de 36 läkare som rapporterat jour på det här kostnadsstället under 2021. Läkare2 har enligt journalschemat oftare varit bemannad som primärjour än bakjour. Under de två första månaderna står Läkare2 för 17% av all ersättning som betalats ut som ersättning för arbetad jour. Det här är under samma period som ST-läkare uttryckt missnöje över att de inte fått möjlighet till jourpass i tillräcklig omfattning.

Om den registrerade arbetstiden speglar verkligheten vore det ur arbetsmiljösynpunkt bättre att schemalägga läkarna så att de har arbetstid även kvällar, nätter och helger. Kostnaden för regionen vore även betydligt lägre under de förutsättningarna. En annan justering skulle kunna vara att i alla fall bättre utnyttja arbetstidsavtalets möjlighet till normaltids mellan 06-21. Att Läkare1 vid så många tillfällen per månad registrerar jourtid 06-08 på morgonen tyder på att arbetat kräver att normaltids för verksamheten behöver bemannas från 06.

5.4 Intern styrning och kontroll

KPMGs analys över de senaste tre åren visar att läkarna har rapporterat korta (få minuter) men ofta förekommande störningar jämnt fördelat över dygnets alla timmar. Vi har inte kunnat verifiera dessa störningar då regionen inte haft möjlighet att tillhandahålla oss material som styrker omfattningen på störningar, såsom till exempel telefonlistor som visar inkommande samtal till läkare med jour och beredskap eller annan registrering som visar på var störningarna kommer ifrån och vilken tid.

Det är även anmärkningsvärt att regionen fortsätter tillåta Läkare1 att själv ansvara för schemalagningen utan någon annans slutgodkännande då läkarens bemanning så märkbart överstiger de övriga läkarnas. Att dessutom läkarnas tidrapporter attesterats av verksamhetschefens assistent vecka efter vecka, år efter år utan att verksamhetschefen gjort några förändringar behöver även det uppmärksammas.

Specialistläkarnas motivering till att inte schemalägga ST-läkarna för att det då är mer att göra för bakjouren och att de då inte orkar arbeta dagen efter kan istället lösas genom att specialistläkarna har färre jourpass och därmed får tid för återhämtning. Att Läkare1 under 12 dagar i januari inte har ett helt dygn utan störningar men ändå har en godkänd bisyssla som än mer inskränker återhämtningstiden måste tas på allvar från ledningen inom regionen.

Region Dalarna
Granskning Läns vuxenpsykiatri-kliniken

2021-05-16

Utöver ett arbetsmiljömässigt problem är det även ett kostsamt förhållningssätt med regionens ekonomiska medel. Att ersätta Läkare1 260 timmar respektive Läkare2 190 timmar ersättning i tid och pengar för januari månad då den registrerade arbetsinsatsen endast är 41 respektive 21 timmar under jour och beredskap kan inte lämnas utan anmärkning.

2021-05-07

KPMG AB